

3. Сцяцко, П. У. *Беларускае народнае словаўтварэнне: афіксальныя назойнікі* // П. У. Сцяцко. — Мінск: Навука і тэхніка, 1977. — 320 с.
4. Хацкевіч, В. Б. *Суфіксальнае словаўтварэнне назойнікаў, якія абазначаюць асобу мужчынскага полу ў сучаснай беларускай мове* / В. Б. Хацкевіч // *Даследаванні па беларускай і рускай мовах*. — Мінск: Бел. дзярж. ун-т, 1958. — С. 173–193.

5. Юхо, Т. І. *Словаўтваральныя варыянтны назойнікі са значэннем асобы мужчынскага полу ў сучаснай беларускай літаратурнай мове* / Т. І. Юхо // *Вестні АН БССР. Сер. грамад. навук*. — 1980. — № 3. — С. 105–114.

А. В. Губкіна (Мінск)

СПЕЦЫФІКА ЗВУЖЭННЯ ЛЕКСІЧНАГА ЗНАЧЭННЯ АГЕНТЫЎНЫХ НАЗОЙНІКАЎ

У лінгвістычнай літаратуры вядома некалькі несупярэчлівых адна адной класіфікацый семантычных змен, якія апісваюцца, напрыклад, у кнізе Д. М. Шмялёва «Очерки по семасиологии русского языка» [3, с. 13–19]. Тут разглядаюцца класіфікацыі Г. Пауля, Г. Стэрна, С. Ульмана. Пытанне віду змен закранаецца ў артыкуле В. К. Харчанкі і І. А. Сцёрніна «К проблеме развития лексических значений слова» [2, с. 10]. Праблема відаў семантычных змен не засталася па-за ўвагай беларускіх мовазнаўцаў. Б. А. Плютнік, напрыклад, называў наступныя віды семантычных змен: звужэнне лексічнага значэння, пашырэнне лексічнага значэння, метафара, метанімія, гіпербала, лігота, сінекліха [1, с. 278].

Ніжэй прапануецца разглядаць некаторыя мнагазначныя агентыўныя назойнікі, выяўленыя з лексікаграфічных крыніц 20-х гадоў XX ст., якія ў слоўніках нашага часу зафіксаваны ў больш вузкім значэнні.

Заступнік. Больш шырокаю семантыку, чым зараз, мела ў 20-я гады слова **заступнік**. Розныя слоўнікі таго часу прыводзяць неаднолькавыя, адрозныя яго адпаведнікі. У БРС-25 **заступнік** — **заместитель** (117); у БРС-25К **заступнік** — **заместитель**, **защитник** (23); у Дзелаходзе **заступнік** — **абаронца**, **заступнік**; **защитник** — **заступнік**, **абаронца** (105); у РКС-24 **заступнік** выступае адпаведнікам слова **защитник** (208), **заместитель** (194) і нават **представитель** (537); у БРС-26 (46) і БРС-28 (136) **заместитель** — **намеснік**, **заступнік**. Такім чынам, у слоўніках 20-х гадоў слова **заступнік** зафіксавана ў значэннях 'намеснік' і 'абаронца'; лобач з **заступнік** 'намеснік' ёсць у РКС-24 (194), БРС-26 (46) і БРС-28 (136) і **намеснік**. У мове нашага часу **заступнік** — 'той, хто заступаецца за каго-н.; абаронца' (ТСБМ, 2, 392; ТСБЛМ, 227), **намеснік** — '1. асоба, якая замяшчае каго-н.; 2. афіцыйная назва асоб, якая ўмяшчае кіраўніка; 3. у XIV–XVII стст. на Беларусі, Украіне і ў Літве — службовая асоба мясцовага кіравання; 4. пры Кашырыне П — вайсковы начальны намесніцтва (губерніі або некалькіх губерняў); 5. у царскай Расіі XIX–XX стст. — правіцель ускраінных абласцей краіны, які

меў права вярхоўнай улады і кіраваў ад імя цара; 6. памочнік настаўцеля манастыра або давераная асоба мітрапаліта (ТСБМ, 3, 271–272). Нягледзячы на тое, што ў ГСБМ **заступнік** — толькі 'заступнік, абаронца' (11, 191), дзеяслоў **заступаці (заступіці)** полісемічны. Напрыклад, у Ст. л. **заступаці** — 1. абараняць, захоўваць, засцерагаць; 2. сустрэкаць, пераймаць; 3. выконваць пэўныя службовыя функцыі, прыступаць да работ; **заступіці** — 1. закрыць, засланіць, загародзіць; 2. абараніць, заступіцца; 3. заняць, захапіць; 4. зашварыць; 5. выканаць пэўныя службовыя абавязкі (68). У Синоніме **заступаю** — воспріемлю, подемялю (70). Нягледзячы на полісемічнасць дзеяслова **заступаці (заступіці)**, значэнне 'абараняць, выдаць, з'яўляцца асноўным, бо стаць на першым месцы. Пачынаючы з БРС-37 (299) слова **заступнік** не фіксуецца ў значэнні 'намеснік', а толькі як адпаведнік рускім **заступник, покровитель**. У Бяльк. (183) слова **заступнік** мела такія ж значэнні, як і ў перакладных слоўніках таго часу. У дыялектнай мове нашага часу назойнік **заступнік** ужываецца: ён зафіксаваны ў ТС (1, 172) у значэнні 'той, хто заступаецца за каго-н.' (Не нашлося заступніка, няма каму заступіцца). Дзеяслоў **заступіць** у дыялектных слоўніках падзялены як полісемічны: **заступіць** — 1. пачаць; 2. акупіраваць; 3. замаячыць; 4. засланіць, зацямяніць (СБГ, 2, 256); **заступіць** — зацяжарыць, стаць цяжарнай (СЦГ, 154–155), **заступаць** — засланяць, закрываць (СЦГ, 154).

Падказчык. Слова **падказчык** у слоўніках 20-х гадоў адпавядала рускім **доносчик** (Дзелаход, 102) і **суфлёр** (БРС-25 К, 38; РКС-24, 491) і мела, адпаведна, значэнні 'той, хто робіць даносы' і 'той, хто падказвае'. Адначасова ў першым значэнні бытавала слова **даказчык** (БРС-26, 38; РКС-24, 157; БРС-28, 106), а ў другім — **падказнік** (БРС-25, 209). Зараз **даказчык** мае значэнне 'той, хто даказвае на каго-н., даносіць, нагаворвае' і ў слоўніках пазначана як размоўнае (ТСБЛМ, 166; ТСБМ, 2, 119); слова **падказнік** у слоўніках беларускай мовы нашага часу не зафіксавана. У мове нашага часу **падказчык** — 'той, хто падказвае' (ТСБМ, 3, 531; ТСБЛМ, 411). У значэнні 'той, хто займаецца даносамі' слова **падказчык** было выцеснена словам **даносчык** у 30-я гады: у БРС-37 апошняе з'яўляецца перакладам рускага **доносчик** (83). Тое ж адлюстравана ў БРС-53 (128). У БРС-62 слову **падказчык** адпавядаюць рускія і **подсказчик**, і **доносчик**, прычым апошняе з паметай «разм.» (565), што сведчыць пра пераход слова **падказчык** у значэнні 'той, хто робіць данос' у гутарковую лексіку. Паколькі ў БРС-37 зафіксавана толькі **даносчык**, а ў БРС-62 і **падказчык** (тое, што і **даносчык**, 565), і **даносчык** (доносчик, ябедник, 232), то, відавочна, што ў БРС-62 была спроба аднавіць слова **падказчык** з абмежавальнай паметай. У Шат. (188) слова **падказчык** пададзена як полісемічнае: **падказчык** — 1. подсказчик, 2. доносчик. Дыялектныя слоўнікі нашага часу слова **падказчык** не фіксуюць, дзеяслоў **падказваць** мае адно значэнне — 'парадзіць' (СБГ, 3, 309).

Пазычальнік. Слова **пазычальнік** зафіксавана як адпаведнік рускім **заимодавец, кредитор** у БРС-26 (45), БРС-25 (215), БРС-28

(131, 200), а ў РБС-20 (37), РБС-28 (104, 129) адпавядае рускаму **должник**. Такім чынам, у слоўніках 20-х гадоў гэты назойнік зафіксаваны ў значэннях 'той, хто дае пазыку' і 'той, хто бярэ пазыку'. Зараз слова **пазычальнік** побач з **крэдытор**, **пазыкадавальнік** мае адно з былых значэнняў – 'той, хто дае грошы ў пазыку' (ТСБМ, 3, 604). Дзяслоў **пазычаль** зараз ужываецца ў двух значэннях: 1. даць у доўг; 2. узяць у доўг (ТСБЛМ, 424; ТСБМ, 3, 604). У значэнні 'той, хто вінен каму-н., мае доўг' ужываецца слова **вінаваты** (ТСБМ, 1, 491; ТСБЛМ, 113). У РБС-37 і РБС-53 слова **пазычальнік** не зафіксавана. Ужо ў РБС-37 рускае **должник** перакладаецца як **даўжнік** (81), а **заимодавец – кредитор** (102). Такі ж рускі адпаведнік мае слова **даўжнік** у РБС-53 (122). У РБС-62 робіцца спроба аднавіць слова **пазычальнік** у страчаным значэнні: **пазычальнік – заёмщик** (591). Але гэта значэнне ў наш час заменена на процілеглае – 'той, хто дае грошы ў пазыку'. Полісемічнасць слова **пазычальнік** была ўласцівая і ў папярэднія часы. Тлумачыцца яна тым, што дзяслоў **пазычаль** (рус. зах. **позычить**, ст.-рус. **позычити**) паходзіць з польскага **pożyczyć** 'браць, даваць у доўг' ад **pożyć** 'карыць, выгада' (ЭСБМ, 8, 119). Ды і сам назойнік **пазыка** ў беларускай мове мае два значэнні: 'фінансавая аперацыя, якая заключаецца ў атрыманні грашай у доўг на пэўных умовах' і 'выдача ў доўг на пэўных умовах грошай, рэчэй і пад., а таксама грошы, рэчы і пад., узятыя ў доўг' (ТСБМ, 3, 604; ТСБЛМ, 424). У Сіноніміе **пазычальнік** – **заимодавец, позычачю** – **взаимь даю; позычачю себе** – **засмлю, зымствую** (108); у СБН **позычаль** – **одолжать, брать в долг** (456). Такім чынам, мнагазначнасць была ўласцівая слову **пазычаль** і вытворным ад яго заўсёды. Акрамя слова **пазычальнік**, у значэнні 'той, хто дае пазыку' ужываецца слова **пазыкадавальнік**; у значэнні 'той, хто атрымлівае пазыку' зараз выкарыстоўваецца і слова **пазыкаатрымальнік** (ТСБМ, 3, 604).

Праля. У слоўніках 20-х гадоў слова **праля** адпавядала рускаму **прачка** (БРС-25, 246) і адначасова са словамі **прадзіўльшца**, **напрадуха**, **праха**, **прадка** рускім **прядильщица** (РБС-28, 499) ці **прядля** (РБС-24, 576). У першым значэнні адначасова бытавала і слова **прачка** (РБС-26, 127). Месца, дзе мылі бялізну (адпаведнік рускаму **прачечная**), у слоўніках 20-х гадоў называецца **прядля** (РБС-20, 109; РБС-26, 127) і **прачка** (РБС-20, 109). Слова **прадка**, **праха** да нашага часу не захаваліся і сучаснымі нарматыўнымі слоўнікамі не фіксуюцца. Слова **прадзіўльшца** таксама, але зараз бытуе назойнік **прадзіўльшчыня** ў значэнні 'рабочая, занятая вырабам прахы' (ТСБМ, 4, 319; ТСБЛМ, 490). Назва **прачка** зафіксавана ў ТСБМ (4, 390) і ТСБЛМ (505) у значэнні 'рабочніца, якая займаецца мыццём бялізны'. Слова **напрадуха** захавалася ў значэнні 'жанчына, якая займаецца ручным прадзеннем', але ў слоўніках пазначана як устарэлае; таксама слоўнікі падаюць слова **напрадухі** ў значэнні 'вядоркі, якія наладжвае вясковая моладзь, каб папрасці і павесяліцца, попрадкі' (ТСБМ, 4, 25; ТСБЛМ, 438). У мове нашага часу слова **праля** ужываецца толькі ў значэнні 'жанчына, якая займаецца прадзеннем' (ТСБМ, 4, 340; ТСБЛМ, 495). Прычым

у ТСБМ слова **праля** падаецца з паметай *разм.* Слова **праля** 'жанчына, якая займаецца мыццём бялізны' выйшла з ужывання ў 30-я гады: ужо ў РБС-37 (315) і далей у РБС-53 (492), БРС-62 (733) рускае **прачка** мае адпаведнік **прачка**. Як адпаведнік рускаму **прядильщица** зафіксавана слова **прадзіўльшчыца** (РБС-37, 346; РБС-53, 531). У БРС-62 адноўлена ўжыванне слова **праля** ў значэнні 'жанчына, якая займаецца прадзеннем' з абмежавальнай паметай *обл.*: **праля – обл. пряха** (717). У народнай мове 20-х гадоў **праля** – **пряха** (Касп., 248; Шат., 224). У Янкоўскага **праля** – **напрадуха** (1, 151). Паводле СБГ, слова **праля** полісемічнае. Па-першае, яно ўжываецца ў значэнні 'напрадуха' (паралельна з варыянтамі **праля**, **прайля**), па-другое, у значэнні 'водмель, дзе мылі бялізну' (86). Такім чынам, значэнне, звязанае з мыццём бялізны, захавалася ў неасобовых назвах у сучасных беларускіх гаворках, нягледзячы на тое, што сам феминачыў страчаны.

Пясняр. РБС-20 (117) слова **пясняр** падае як адпаведнік рускаму **поэт**, РБС-28 (358), РБС-24 (580) – як адпаведнік рускаму **певец**. Як адпаведнік рускім **поэт** і **певец** адначасова слова **пясняр** пададзена ў БРС-25К (43) і ў РБС-26 (106). Зараз слова **пясняр** тлумачыцца толькі так: 'пра выдатнага народнага паэта, вершы якога перакладаюцца на музыку, становяцца песнямі' (ТСБМ, 4, 539; ТСБЛМ, 529). У РБС-37 слову **поэт** адпавядае **паэт** (313), а слову **певец – спявак** (267). Тое ж адлюстравана і ў РБС-53, толькі назва **певец** 'той, хто спявае' перакладаецца яшчэ і адпаведнікам **пясняр** з паметай *поэт.* (394). У БРС-62 слову **пясняр** з паметай *поэт.* адпавядаюць рускія **певец** і **поэт** (711). У РБС-82 **певец – 1. спявак; 2. (поэт) уст. пясняр** (2, 17), **поэт – паэт** (2, 169); тое ж у РБС-93 (2, 455, 732). У БРС-82 слова **пясняр** пададзена без памет, яму адпавядаюць рускія **певец**, **поэт** (2, 342). У мове нашага часу ў значэнні 'той, хто апявае што-н.', слова **пясняр** ужываецца ў пераносным сэнсе і мае памету *кніжн.* (ТСБЛМ, 529). Такім чынам, значэнне 'той, хто спявае' страчана. Гістарычнымі і дыялектнымі слоўнікамі слова **пясняр** не зафіксавана.

Спаборнік. У РБС-24 (676) была зроблена спроба зафіксаваць слова **спаборнік** як адпаведнік рускаму **соратник**; у РБС-28 як адпаведнік рускаму **соревнователь** (разам з сінонімам **выпярэднік**, 589) і **состязатель** (разам з сінонімамі **супар**, **выпярэднік**, **спрэчнік**, 591). Слова **выпярэднік**, **супар**, **спрэчнік** да нашага часу не захаваліся і сучаснымі нарматыўнымі слоўнікамі не фіксуюцца. У ТСБМ (5, 1, 237) слова **спаборнік** пададзена ў адным са значэнняў 20-х гадоў 'чалавек, які прымае ўдзел у спаборніцтве' з паметай *уст.*. У ТСБЛМ назойнік **спаборнік** адсутнічае. У значэнні 'таварыш па працы, барацьбе' зараз ужываецца слова **саратнік** (ТСБМ, 5, 1, 61; ТСБЛМ, 586). У РБС-37 слова **спаборнік** не зафіксавана. У РБС-53 (647), БРС-62 (873), РБС-82 (2, 421) і РБС-93 (3, 413) слова **спаборнік** зафіксавана як адпаведнік рускаму **соревнователь** з паметай *уст.*, а ў БРС-88 (2, 488) – без памет. Гістарычнымі слоўнікамі, слоўнікі жывой беларускай мовы 20-х гадоў і дыялектныя слоўнікі нашага часу слова **спаборнік** не фіксуюць.

Такім чынам, звужэнне значэння полісемічных агентывных назойнікаў адбывалася за кошт страты аднаго асабовага кампанента. Некаторыя назвы асоб, адностраваныя у слоўніках 20-х гадоў, ужываліся ў беларускай мове ў мінулыя стагоддзі ў такіх жа значэннях (**заступнік**, **пазычальнік** і інш.).

У БРС-62 рабіліся спробы аднавіць страчаныя значэнні некаторых слоў (напрыклад, **пазычальнік** 'той, хто бярэ пазыку'), у асобных выпадках з абмежавальнымі паметамі (напрыклад, **падказчык** 'даносчык', **праля** 'жанчына, якая прадзе' з паметай *разм.*), але не ўсе адноўленыя словы або іх значэнні захоўваюцца ў мове і зафіксаваны ў слоўніках.

Страчаныя асабовыя значэнні пэўнай колькасці слоў у слоўніках нашага часу замацаваліся за семантычнымі (напрыклад, **даносчык**, **саратнік**) або словаўтваральнымі (напрыклад, **пазыкаатрымальнік**) калькамі з рускай мовы.

Скарочэнні

БРС-25 — Байкоў, М. Беларускі-расійскі слоўнік. / М. Байкоў, С. Некрашэвіч. — Мінск: Дзяржвыд Беларусі, 1923. — 360 с.
БРС-25К — Кастярковіч, М. Беларускі-расійскі слоўнік / М. Кастярковіч. — Віцебск: Выд. Віцебскага Акруговага Тав. Краязнаўства, 1925. — 56 с.
БРС-62 — Беларуска-рускі слоўнік / Под ред. К. Крапівы. — М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1962. — 1048 с.
БРС-88 — Беларуска-рускі слоўнік: у 2 т. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа. 2-е выд., перапрац. і дап. — Мінск: БелСЭ, 1988
Бяльк — Бялькевіч, І. К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўчыны / І. К. Бялькевіч. — Мінск: Навука і тэхніка, 1970. — 511 с.
ГСБМ — Гістарычны слоўнік беларускай мовы / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; гал. ред. А. І. Жураўскі. — Мінск: Навука і тэхніка, 1982—2001. — Вып. 1—20.

Дзелавод — Серада, С. Дзелавод: узоры афіцыйных папер, слоўнік тэхнічна-канцэляварскіх выразаў і ншыя, патрэбныя ў дзелаводстве веды / С. Серада; пад. ред. М. Красінскага. — Мінск: Дзяржвыд Беларусі, 1926. — 135 с.

Касп. — Кастярковіч, М. І. Віцебскі краёвы слоўнік. / М. І. Кастярковіч. — Віцебск: Выд-ва Віцебскага Акруговага Тав. Краязнаўства, 1927. — 56 с.

РБС-20 — Гарэцкія, М. і Г. Маскоўска-беларускі слоўнік: 2-е выд., з параўкамі і вялікімі дадаткамі. / М. і Г. Гарэцкія. — Вільня: U. Zaplatė-roitski, 1920.

РБС-26 — Байкоў, М. Практычны расійска-беларускі слоўнік: 2-е выд., выпр. і дап. / М. Байкоў, М. Гарэцкі. — Мінск: Дзяржвыд Беларусі, 1926. — 192 с.

РБС-28 — Байкоў, М., Некрашэвіч С. Расійска-беларускі слоўнік. — Мінск: Дзяржвыд Беларусі, 1928. — 728 с.

РБС-37 — Руско-беларускі слоўнік / Под ред. А. Александровича. — Мінск: Выд-ва Акад. навук, 1937. — 494 с.

РБС-53 — Русско-белорусский словарь. — М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словареи, 1953. — 788 с.

РБС-82 — Русско-белорусский словарь: В 2 т. / Акад. навук Беларусі, Ін-т языкознання імя Я. Коласа. 2-е изд., доп. и перераб. — Мінск: БелСЭ, 1982. — Т. 1—2.

РБС-93 — Русско-белорусский словарь: В 3 т. / АН Беларусі, Ін-т языкознання імя Я. Коласа. 4-е изд., испр. и доп. — Мінск: БелЭн, 1993. — Т. 1—3.

РКС-24 — Ластоўскі В. Падручны расійска-крыўскі слоўнік. Коўна: Друк. А. Бака, 1924. — 832 с.

СБГ — Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пасрэнніча: у 5 т. / Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа. — Мінск: Навука і тэхніка, 1979—1986. — Т. 1—5.

СБН — Насовіч І. І. Слоўнік беларускай мовы. — Мінск: БелСЭ, 1983. 756 с. Факс. выд.: СПб: Типогр. Император. Акад. Наук, 1870.

Синоніма — Синоніма славеноросская // Яскевич А. А. Старобеларускі лексіконы. — Мінск: Універсітэцкае, 1992. — С. 44—149.

СЦГ — Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі: у 2 т. — Мінск: Універсітэцкае, 1990. — Т. 1. — 287 с.

ТСБЛМ — Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы / Под ред. М. Р. Судніка, М. Н. Крыўко; Акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа. 2-е выд., дапрац. і дап. — Мінск: БелЭн, 1999. — 783 с.

ТСБМ — Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. / Под адул. ред. акад. К. Крапівы. — Мінск: БелСЭ, 1977—1982. — Т. 1—5.

Шат. — Шатэрнік, М. В. Краёвы слоўнік Чэрвеньшчыны / Под ред. М. Я. Байкова і Б. І. Эцімаха-Шытны. — Мінск, 1929. — 317 с.

Янкоўскі — Янкоўскі, Ф. М. Дыялектны слоўнік. — Мінск: Навука і тэхніка, 1959—1970. — Вып. 1—3.

Літаратура

1. Плотнік, Б. А. Агульнае мовазнаўства: Вучэб. дапам. / Б. А. Плотнік. — Мінск: Універсітэцкае, 1994. — 350 с.
2. Харченко, В. К. К. Проблема развития лексических значений слова. / В. К. Харченко, И. А. Стернин // Семантические процессы в системе языка. Межвуз. сб. науч. тр. — Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1984. — С. 9—18.
3. Шмельев, Д. Н. Очерки по семасиологии русского языка / Д. Н. Шмельев. — М.: Просвещение, 1964. — 244 с.

В. А. Зразікава (Мінск)

ПРАБЛЕМА ВЫЯЎЛЕННЯ

ИНДИВИДУАЛЬНА-АЎТАРСКІХ НЕАЛАГІЗМАЎ (НА МАТЭР'ЯЛЕ БЕЛАРУСКІХ МАСТАЦКІХ ТВОРАЎ ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ ХХ СТ.)

Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы, або аказіяналізмы, маюць шэраг адметных уласцівасцей, што адрозніваюць іх ад узуальных (кананічных) адзінак мовы: напрыклад, функцыянальная адназначнасць, прыналежнасць да індывідуальнага маўлення, незвычайнасць, непрадказальнасць, намінатыўная факультатыўнасць. Да гэтага дададзім, што нярэдка аказіяналізмы пазбаўлены празрыстасці сямантыкі (такую ўласцівасць даследчыкі называюць сямантычнай няпэўнасцю, або верагоднасным характарам значэння). Тым не менш, на практыцы няма дакладна акрэсленых крытэрыяў дыферэнцыяцыі аказіянальных слоў. Як правіла, даследчыкі арыентаюцца на лексікаграфічныя крыніцы і да аказіяналізмаў адносяць незафіксаваныя ў іх адзінкі. Некаторыя вучоныя, у прыватнасці В. Хахлачова, мяркуюць, што аказіяналізмамі з'яўляюцца ўсе лексемы, якія адсутнічаюць